

Niet alleen Nederlandse scouts waren in Nederland slachtoffer van oorlogsgeweld. Ook onder de geallieerden waren veel scouts. Sommigen gaven hun leven en kwamen in Nederland om. Bijvoorbeeld omdat ze op onderweg naar of van Duitsland neergeschoten werden of omdat ze tijdens de bevrijding van Nederland gesneuveld zijn.

Stanisław Sosabowski werd geboren op 8 mei 1892 in Stanislau (Stanisławów), Oostenrijk-Hongarije, in een familie met spoorwegwerkers. In 1910 studeerde hij cum laude af aan het gymnasium. Tijdens zijn jeugd leerde hij zichzelf bergbeklimmen, skiën en overleven in de natuur. Ervaringen die hem op latere leeftijd nog goed van pas zouden komen.

Hij werd commandant van de vanuit de Scouting opgezette groepering die de basis ging vormen van het latere *Armia Polska*. Hij raakte steeds meer betrokken bij groepen die zich inzetten voor de Poolse onafhankelijkheid.

Hij vertrok naar Krakau om te studeren aan de Hogere Handelsschool. Hier was hij betrokken bij diverse activiteiten voor de onafhankelijkheid van Polen. In oktober 1911 was hij medeorganisator van een trainingskamp van Scouting, dat eigenlijk een militair trainingskamp was. Na de dood van zijn vader moest hij met zijn studie stoppen en hij keerde in 1912 terug naar Stanislau. Daar wist hij uiteindelijk een baan als bankmedewerker te bemachtigen.

Scouting werd geïntroduceerd in het Oostenrijks-Hongaarse deel van Polen door de Poolse schrijver Edmund Naganowski. Hij schreef een artikel over de Boys' Brigade en de Scouting beweging in september 1909. Later correspondeerde hij met Baden-Powell die hem aanmoedigde om scouting in Polen te starten. Hij ontving ook een exemplaar van Scouting for Boys dat werd vertaald in het Pools. In het begin was er nog geen standaard uniform. Wel gebruikten ze het Wereld Scouting teken met de extra letters ONC (Ojczyzna, Nauka, Cnota - Vaderland, Wetenschap, Deugd).

Hij werd commandant van het XXIV scherpschutter legioen van de scouts. De sabel die hij ter herinnering aan deze activiteit kreeg, zou hij tot het einde van zijn militaire loopbaan bij zich dragen. Door een conflict met de leiding van de Scoutingorganisatie, trad hij in 1913 terug uit zijn functies. Toen velen zijn voorbeeld wilden volgen, verzocht hij hen te blijven, om zo te voorkomen dat de organisatie zelf uiteen zou vallen. Een voorbeeld van de onzelfzuchtige houding die Sosabowski in zijn latere loopbaan zo zou typeren.

In 1913 nam hij dienst in het Oostenrijk-Hongaarse leger en werd korporaal van het 5^e Infanterie Regiment. Tijdens de Eerste Wereldoorlog vocht hij tegen het Russische leger van de Tsaar. Hij ontving diverse onderscheidingen en raakte in 1915 ernstig gewond, waardoor hij het front moest verlaten. Nadat Polen in 1918 onafhankelijk werd, nam hij dienst in het Poolse leger. Hij werd majoor en ging naar de Hogere

Krijgsschool in Warschau. Hij werd in 1937 kolonel en twee jaar later was hij commandant van het 21^e Infanterie Regiment.

Hij was in 1939 actief in de verdediging van Polen na de Duitse inval. Hij was betrokken bij het beleg van Warschau en wist de Duitse bezetter in eerste instantie te verslaan. Uiteindelijk viel de hoofdstad en Sosabowski werd krijgsgevangen genomen en ging naar een krijgsgevangenkamp bij Żyrardów. Hij wist te ontsnappen en sloot zich aan bij het Poolse verzet.

Na de Duitse invasie van Polen in 1939 werd de Poolse Scoutingvereniging door de Nazi's bestempeld als criminele organisatie. Ze executeerde leden en leiders als verzetsstrijders. Toch ging de organisatie "ondergronds" verder. Ouder leden sloten zich aan bij het verzet en voerde sabotage missies uit. De Gidsen vormde hulpeenheden en werkte als verpleegsters, verbindingspersonen en munitiedragers. De jongere leden deelde folders uit en pleegden "kleine sabotage". Tijdens de operatie Tempest namen de scouts actief deel aan de gevechten zoals de mislukte Opstand van Warschau.

Op een gegeven moment vluchtte Sosabowski met hulp van Poolse scouts en kwam via Hongarije en Roemenië aan bij de Poolse regering in ballingschap in Frankrijk. Deze benoemde hem tot commandant van de Poolse 4e Infanterie Divisie. Na de Duitse inval in Frankrijk wist hij op 19 juni 1940 met 6000 Poolse soldaten te evacueren naar Engeland.

In Engeland vormde hij de 4th Rifles Brigade om in een Parachutisten Brigade. Ze volgden hun training in Largo House in Fife. Ook Sosabowski volgde de training. Hij was een streng maar rechtvaardig commandant. Ze kregen de naam 1^e Onafhankelijke Parachutisten Brigade. Het plan was dat ze betrokken zouden worden bij de bevrijding van Polen en zouden worden ingezet bij de Opstand van Warschau, maar de afstand voor een returnvlucht was te groot en de toestellen mochten niet in Rusland landen. Dit besluit om niet ingezet te worden, was van grote invloed op het moraal van de militairen.

Uiteindelijk nam de Brigade deel aan Operatie Market Garden. Sosabowski maakte zich zorgen over de operatie door de grote afstand van de droppingszones tot Arnhem en ook hij geloofde dat er meer Duitsers in de buurt van Arnhem waren dan de Britten vonden. Hij landde op 19 september bij Driel aan de overzijde van de Rijn. Zijn Brigade probeerde drie keer de rivier over te steken om de omsingelde 1st Airborne Divisie te ondersteunen. De pont die ze wilden gebruiken was

gezonken en een overtocht met rubber boten lukte niet omdat er zwaar op ze geschoten werd. Maar enkele tientallen Polen wisten de overkant te bereiken en de Britten te ondersteunen. Het aantal gesneuvelde Poolse militairen was groot, tot 40%.

Wegens zijn niet altijd diplomatiek optreden en zijn niet-Britse nationaliteit werd Sosabowski voor de Engelsen de ideale zondebok. Britse generaals van het Britse 30e Legerkorps poogden al in de Conferentie van Valburg van 24 september hun falen op de Poolse parachutisten af te wentelen. Ook daarna bleven de Britten actief proberen om het falen van Market Garden – onterecht – toe te schrijven aan het "niet willen vechten" van de

Polen. In december 1944 werd Stanisław Sosabowski op aangeven van generaal Frederick Browning door de Poolse president Raczkiewicz van zijn commando ontheven.

Sosabowski was gehuwd en had twee zoons. Zijn jongste zoon Jacek verongelukte in 1938, zijn oudste zoon Stanisław Janusz was majoor-arts en raakte tijdens de Opstand van Warschau zwaargewond en uiteindelijk blind. Met veel moeite lukte het Sosabowski om na de oorlog zijn vrouw, zijn oudste zoon en zijn twee kleinzoons Stanisław en Michał naar Engeland te halen. Net als veel Poolse officieren, kon hij niet terugkeren naar het communistische Polen en hij ging wonen in West Londen. Hij werd winkelier en fabrieksarbeider. Hij had geen enkel recht op pensioen en stopte daarom pas in 1966 op 75-jarige leeftijd met werken.

Hij overleed in Londen op 25 september 1967. Veel van zijn vrienden en collega's hoorden pas op zijn begrafenis van zijn rol in de oorlog. In 1969 werden zijn stoffelijke resten naar Polen gebracht, waar hij werd herbegraven op de militaire begraafplaats Powązki in Warschau. Hij kreeg in 1988 postuum een hoge Poolse onderscheiding. Sosabowski is ereburger van de voormalige gemeente Heteren. In Polen dragen Scoutinggroepen de naam van de generaal. Sinds

Polen weer een vrij land is, draagt de 6e Poolse Parachutistenbrigade de naam Sosabowski.

Op 31 mei 2006 kreeg de 1^e Onafhankelijke Parachutisten Brigade van Koningin Beatrix de Militaire Willemsorde. Commandant Sosabowski ontving postuum de Bronzen Leeuw.

Meer informatie

[Major General Stanisław Sosabowski and Arnhem | Polish Culture Forum \(proboards.com\)](http://proboards.com)

[Freely I Served - Major General Stanislaw Sosabowski \(Polish Independent Parachute Brigade\) \(derekcrowe.com\)](http://derekcrowe.com)

[Stanisław Sosabowski - Wikipedia](http://wikipedia)

[Stanislaw Sosabowski - TracesOfWar.nl](http://TracesOfWar.nl)

[Articles ∴ General Stanislaw F. Sosabowski ∴ eNumi.pl](http://eNumi.pl)

[52 Poolse soldaten weten de Britten in Oosterbeek te bereiken – Slag om Arnhem Archief \(slag-om-arnhem.nl\)](http://slag-om-arnhem.nl)

[Scouting in Polen - Scoutpedia.nl \(scoutwiki.org\)](http://scoutwiki.org)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.